

Yttrande över delbetänkandet Börja med barnen! En sammanhållen god och nära vård för barn och unga (SOU 2021:34)

Region Kalmar län har fått möjlighet att yttra sig över delbetänkandet Börja med barnen! En sammanhållen god och nära vård för barn och unga.

Övergripande kommentarer

Region Kalmar län välkomnar utredningen och ser positivt på den utveckling som utredningen pekar ut. Regionen kommer att använda utredningen som en språngbräda för fortsatt utveckling av en sammanhållen god och nära vård för barn och unga tillsammans med länets kommuner.

Region Kalmar län instämmer i utredningens ansats att hälsofrämjande insatser för barns och ungas hälsa är avgörande. Region Kalmar län delar också utredningens bedömning av en fragmentiserad hälso- och sjukvård för barn och unga och ser vikten av att täppa till de glapp som finns. Med förslag om en tydlig stegvis vård, med vårdaktörer med tydliga och synkroniserade uppdrag, lägger utredningen grunden för denna utveckling.

Utredningen gör bedömningen att primärvården ska stärkas med nödvändiga resurser och kompetenser för att möta barns och ungas psykiska vårdbehov. Region Kalmar län är positiv till denna princip, men vill fästa uppmärksamhet vid att det finns en skiljelinje kring hur mycket specifik kompetens som ska finnas inom primärvården.

Informationsöverföring

Med nuvarande lagstiftningar och tekniska begränsningar finns det svårigheter att dela information mellan olika huvudmän. Barn som behöver stöd från olika aktörer i samhället riskerar att hamna mellan stolarna och barnets vårdnadshavare får ta ett stort ansvar för att samordna barnets vårdkontakter och övriga kontakter med andra samhällsaktörer.

För att kunna få till detta samarbete smidigare mellan olika huvudmän som möter enskilda barn och vårdnadshavare samt de olika aktörerna som är inblandade kring barnets behov, behöver man från nationell nivå fundera på hur informationen kan delas rättssäkert mellan huvudmännen samt hur informationen kan delas på ett säkert och tryggt sätt, digitalt.

I dagsläget använder olika huvudmän olika journalsystem. Det försvårar samarbetet mellan aktörerna kring barnen. Det skulle behövas tydligare lagstiftning för informationsdelning och informationsöverföring för de olika aktörerna kring barnet för att kunna ta del av, och dela med sig av, information och kunna sätta in rätt stödinsatser för barnet. Region Kalmar län ser därför fram emot att ta del av utredningens slutbetänkande och ser gärna att lagstiftningen underlättar möjligheten till informationsdelning.

4.2.3 Barns och ungas hälsa i olika åldrar och olika grupper

Region Kalmar län har tittat särskilt på utredningens skrivningar om barn som anhörig. Barn som har en närstående som är fysisk eller psykiskt sjuk eller som är avliden, lever i en situation som i hög grad påverkar deras psykiska hälsa, närvaro i skolan och därmed betyg. Sett till helheten täcker utredningen gruppens behov, men Region Kalmar län hade gärna sett fördjupade beskrivningar kring barn som anhöriga i avsnittet 4.2.2 Barns och ungas hälsa i olika åldrar och olika grupper.

6.2.3 Bemyndigande att meddela föreskrifter om hälso- och sjukvårdens arbete för att främja hälsa och förebygga ohälsa hos barn och unga

Region Kalmar län tillstyrker utredningens förslag om en mer enhetlig styrning på nationell nivå av arbetet med att främja hälsa och förebygga ohälsa hos barn och unga. I nuläget tolkas olika aktörers uppdrag olika över landet och det är av godo att utveckla styrningen på området.

6.3 Nationellt hälsovårdsprogram för barn och unga, 0–20 år

Region Kalmar län stödjer förslaget om ett nationellt hälsovårdsprogram som ska tydliggöra ramarna för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet. Region Kalmar län bedömer att ökad förståelse om olika vårdverksamheters uppdrag och ansvar enligt lag och annan författning är nödvändig. Det nationella hälsovårdsprogrammet bör ha en tydlighet som minimerar risken för framtida diskussioner kring gränsdragningar mellan olika huvudmän.

Region Kalmar län vill fästa uppmärksamhet på att det nationella hälsovårdsprogram för barn och unga som föreslås inte inkluderar hela åldersspannet, barn och unga. Utredningen drar gränsen vid unga som inte fyllt 21, men barn och ungdomspsykiatri (BUP) har gräns vid 18 år, ungdomsmottagningarna vid 25 år och avgiftsfri tandvård vid 23 år. Det finns även en handlingsplan från SKR angående missbruk och beroende som har åldersintervallet 13–29 år.

Det är Region Kalmar läns förhoppning att utredningens förslag kan leda till en elevhälsa som är mer likriktad i utförandet. Idag är det en utmaning för Region Kalmar läns verksamheter att närma sig elever genom elevhälsan eftersom förutsättningarna för genomförande av uppdraget skiljer sig både mellan kommuner och mellan skolor.

Region Kalmar län ser positivt på utredningens skrivningar kring att föräldraskapsstödet ska vara en central del av det föreslagna

hälsovårdsprogrammet och delar utredningens bild att föräldrastödjande verksamhet är viktig.

För övrigt så vill Region Kalmar län starkt framhålla vikten av att kompetensen kring uppföljning och möjlighet till automatisk datafångst i Barnhälsovårdsregistret, BHVQ tas tillvara. Ledningsfunktionen för kvalitetsregister beslutade i oktober 2019 att BHVQ inte längre ska omfattas av överenskommelsen mellan staten och SKR. Efter en övergångsperiod på två år står registret utan finansiering från 2022. För att driva på den utveckling och förbättring som beskrivs kring hälsovårdsprogram kan detta register vara ett komplement till befintliga hälsodataregister.

6.3.2 Uppdrag att sammanställa evidens för hälsofrämjande insatser

Regionen Kalmar län ser det som viktigt att framtagandet av ett hälsoprogram beaktar de arbeten som bedrivs inom nationella kunskapsstyrningsmodellen.

6.4.1 Förstärkt samverkan mellan region och skolhuvudmän

Region Kalmar län stödjer utredningens förslag att denna samverkan bör stärkas. Det är rätt inriktning för att uppnå en god och nära vård för barn och unga. Regionen vill fästa uppmärksamhet på vikten av ömsesidighet i regleringar om samverkan i hälso- och sjukvårdslagen och skollagen.

6.4.2 Hälso- och sjukvårdens samverkan och samordning med socialtjänst och tandvård behöver stärkas

Region Kalmar län bifaller utredningens bedömning att regionen i planeringen och utvecklingen av hälso- och sjukvården och tandvården till barn och unga ska stärka samordningen mellan verksamheterna.

Region Kalmar län vill understryka att samverkan med socialtjänsten är av största vikt för att hjälpa barn och unga med psykisk ohälsa. Utvecklingen av samverkan på området bör inte stå tillbaka till förmån för samverkan med till exempel elevhälsan.

Region Kalmar län anser att utredningen inte lyfter tandvårdens roll tillräckligt som en aktör som upptäcker barn som far illa i ett tidigt skede och av den anledningen bör ha utarbetade kontakter med socialtjänsten.

Region Kalmar län önskar också betona att lagstiftning på området om placerade barns rätt till munhälsoundersökning bör övervägas. Det är inte ovanligt att denna undersökning helt uteblir, vilket riskerar att påverka barnens hälsa negativt.

6.4.5 Tryggare övergång från hälso- och sjukvård för barn till hälso- och sjukvård för vuxna

Region Kalmar län stödjer utredningens bedömning av framtagande och implementering av ett nationellt kunskapsstöd kopplat till övergångar från hälso- och sjukvård för barn till dito för vuxna.

6.5 Fast vårdkontakt för barn och unga

Region Kalmar län tillstyrker utredningens förslag att stärka regleringen av fast vårdkontakt för unga som inte fyllt 21, för att stärka barn och ungas ställning inom hälso- och sjukvården.

6.6 Vägledning för rektorer och skolhuvudmän

Region Kalmar län tillstyrker utredningens bedömning att en vägledning för skolhuvudmäns och rektorers ansvar i fråga om hälso- och sjukvård behövs. För alla de elever som går i skolan är skolsköterskan den naturliga kontakten för hälso- och sjukvård och kontakten med övrig hälso- och sjukvård kan på detta sätt stärkas.

6.7 Sex steg för ett bättre stöd till barn och unga med psykisk ohälsa

Region Kalmar län är positiva till att utredningen föreslår en stegvis vård där elevhälsan och primärvårdens aktörer utgör basen och den specialiserade vården kopplas in vid behov. Region Kalmar län delar utredningens bedömning att en tydlighet i primärvårdsuppdraget kopplat till barn och unga med psykisk ohälsa är nödvändig.

Regionen är positiv till specialistvårdens konsultativa roll, men vill understryka att förutsättningar för detta är minskade köer. Region Kalmar län delar utredningens bedömning att köerna till BUP till stor del beror på systembristen i vården och att ett helhetsgrepp kan bidra till att lösa problemen. Region Kalmar län anser att BUP:s mål ska handla om att inte ha köer och att vara nära och tillgängligt – för dem som BUP är till för, de med de mest komplexa behoven. Vården ska vara nära och tillgänglig som helhet och i enlighet med de steg som utredningen föreslår för bättre stöd till barn och unga med psykisk ohälsa.

6.8.2 Olika huvudmannaskap för ungdomsmottagningarna har prövats

Tillgången till ungdomsmottagning och vad den erbjuder ser olika ut både inom landet och inom Kalmar län. Inom länet utvecklas förnärvarande ungdomsmottagningsverksamheten enligt i utredningen föreslagen modell.

Avslutningsvis förutsätter Region Kalmar län att finansieringsprincipen tillämpas vid införande av förslag som innebär en ambitionshöjning kopplat till regionens ansvarsområden.